

Klagenemnda for miljøinformasjon

Nemndsvedtak i sak 2015/11

Klager: Ruben Sparsaas
rubensparsaas@hotmail.com
Asdal 19
4824 Bjorbekk

Innklaget: Klubben AS
Postboks 53
2271 FLISA

Saken gjelder:

Krav om informasjon på om treningsmatter og andre produkter fra produsenten Airex inneholder ftalater, nanoteknologi, nanosølv, triklosan og/eller andre antibakterielle stoffer. Innklagede har angivelig gitt klager den informasjonen og dokumentasjonen de besitter, men klager mener at denne ikke er dekkende i forhold til hva han har etterspurt.

Bakgrunn og saksgang:

Klager, Ruben Sparsaas, har over en lengre tidsperiode i forkant av klagen til nemnda vært i skriftlig kontakt per e-post med innklagede, Klubben AS, med mål om å få utlevert skriftlig informasjon på om noen typer treningsmatter og andre produkter fra produsenten Airex inneholder ftalater, nanoteknologi, nanosølv, triklosan og/eller andre antibakterielle stoffer. Klager fikk i forbindelse med denne kontakten noe informasjon og dokumentasjon fra Klubben AS om de aktuelle Airex-produktene, men han anså ikke denne som dekkende sett hen til hva ønsket å få opplyst. I e-post 8. desember 2015 klaget han Klubben AS inn for Klagenemnda for miljøinformasjon.

Sekretariatet for Klagenemnda for miljøinformasjon oversendte klagen til Klubben AS i e-post 16. desember 2015. Svar på klagen, med merknader og vedlagt dokumentasjon, ble sendt til sekretariatet av Klubben AS i e-post 17. desember 2015. I e-post 22. januar 2016 oversendte sekretariatet Klubben AS' svar og dokumentasjon til klager for eventuelle merknader. Klager besvarte dette i e-post 22. januar 2016, der klagen ble opprettholdt. E-posten til klager 22. januar ble deretter oversendt fra sekretariatet til Klubben AS i e-post 22. januar 2016. Klubben AS besvarte dette i e-post 25. januar 2016.

I e-poster fra sekretariatet 25. januar 2016 til henholdsvis klager og innklagede ble det informert om den videre saksgangen og behandlingen av sakens problemstilling i nemnda. Klager ble også til orientering oversendt Klubben AS' siste tilbakemelding i e-posten 25. januar 2016.

Klubben AS henvendte seg til sekretariatet i e-post 25. januar 2016 med enkelte praktiske spørsmål. Dette ble besvart i e-post fra sekretariatet 27. januar 2016, der Klubben AS ble informert om videre saksgang i sekretariatet og nemnda.

Klagers anførsler:

Ruben Sparsaas opplyser at de opplysningene og den dokumentasjonen han har mottatt fra Klubben AS ikke gir svar på hans spørsmål på om de aktuelle Airex-produktene inneholder ftalater, nanoteknologi, nanosølv, triklosan og/eller andre antibakterielle stoffer. Han anfører at det følger av produktkontrollloven og miljøinformasjonsloven at forbrukere har krav på å få informasjon om et produkt inneholder stoffer eller har egenskaper som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. I følge Sparsaas innebærer dette at han har krav på et dekkende svar fra Klubben AS som importør og forhandler av de aktuelle Airex-produktene på om produktene inneholder ftalater, nanoteknologi, nanosølv, triclosan og/eller andre antibakterielle stoffer. For det tilfelle at Klubben AS ikke innehar den etterspurte informasjonen, anfører Sparsaas at bedriften plikter å skaffe denne og utlevere den til ham.

Innklagedes anførsler:

Klubben AS opplyser å ha gitt Sparsaas den informasjonen om Airex-produktene som både de og Airex har, noe som i hovedsak innebærer en testrapport for en skumbit og en «konformitetserklæring» for noen ulike Airex-matter. Under henvisning til at Airex-produktene følger REACH-standarden, garanterer Klubben AS at produktene er i tråd med norsk og europeisk lovgivning. Ifølge Klubben AS ønsker ikke Airex å opplyse nærmere om detaljene i selve innholdet i de aktuelle produktene ut over hva som fremgår av den oversendte dokumentasjonen. Klubben AS har i korrespondansen med Sparsaas informert om at de – ut fra den informasjonen de besitter – ikke kan garantere at Airex-produktene ikke inneholder stoffene han har spesifisert i sine forespørsler. De aktuelle Airex-produktene er ifølge Klubben AS – så langt de kan bedømme – «godkjent etter alle relevante kriterier». Klubben AS forholder seg til dette, og opplyser at de går god for produktene som følger av at de er godkjent for salg i Europa og ikke tilhører spesielt risikofylte kategorier. Det vises til at Airex er en særdeles veletablert produsent fra Sveits, som følger «kravene til leker i Europa».

Nemndas vurdering:

Rettslig grunnlag

Ruben Sparsaas har stilt spørsmål til Klubben AS – som importør og forhandler av Airex-produkter – om disse produktene inneholder ftalater, nanoteknologi, nanosølv, triklosan og/eller andre antibakterielle stoffer. Det er følgelig reglene i lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) om rett til produktinformasjon om produkters helsefarlige eller miljøforstyrrende komponenter eller egenskaper som er det rettslige grunnlaget for å avgjøre om Sparsaas har krav på å få informasjon om dette fra Klubben AS.

Vurdering av informasjonsplikt

Informasjonskravet til Ruben Sparsaas er formulert på følgende måte:

«Is the AIREX Calyana Professional Yoga, AIREX Calyana Prime Yoga, all the other Airex Mats and Products totally free of/without all kinds/types of nano technology, DEHP, an ALL other kinds/types of Phtalates, Nano Silver, Triclosan, and other antibacterial substances and materials in all its forms?

Does some of the Aiex Products contain/consist of any of these substances and materials, and in that case which products? And in that case which of these substances and materials do they contain consist of? Which of the Aiex Products is totally free of without all these substances and materials?

And in that case can Klubben.no guarantee all this 100 %?»

Det følger av produktkontrollloven § 10 jf. § 1 at enhver har rett til informasjon om et produkt inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Ifølge lovens § 10 fjerde ledd kan et krav om informasjon avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. I Ot. Prp. Nr. 116 (2001-2002) – som også omfatter produktkontrollloven – fremgår blant annet følgende på side 230 om adgangen til å avvise for generelt utformede krav:

«Adgang til å avvise krav som er for generelt formulert er anerkjent av Århuskonvensjonen, jf. artikkel 4 nr. 3 bokstav b. Krav som er for generelt formulert kan være krav som også omfattes av det andre avvisningsgrunnlaget, nemlig krav som ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. Den selvstendige betydningen av sistnevnte kriterium er først og fremst at spørsmål som er svært bredt vinklet og som er svært omfattende å besvare, kan avvises. Dette har sammenheng med arbeidsbyrden for informanten, og hvor mye det er rimelig å kreve fra denne.»

Av nettsidene til Klubben AS på klubben.no fremgår det at Klubben AS selger et stort antall ulike Airex-matter og andre typer Airex-produkter. I lys av dette finner nemnda i medhold av produktkontrollloven § 10 fjerde ledd å avgrense denne sakens spørsmål om produktinformasjon til å gjelde de to Airex-mattene Sparsaas har spesifisert i kravet, nemlig «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga».

Nettsiden erdetfarlig.no inneholder informasjon om helse- og miljøskadelige stoffer som fins i forbrukerprodukter. Det er Miljødirektoratet i samarbeid med Mattilsynet, Miljømerking, Forbrukerrådet og Grønn Hverdag som står bak nettsiden, mens selve redaktøransvaret for nettsiden ligger hos Miljødirektoratet. Nemnda legger til grunn at faktisk informasjon på erdetfarlig.no om stoffene Sparsaas ønsker informasjon om, er korrekt.

erdetfarlig.no inneholder blant annet henholdsvis en «verstingliste» og en alminnelig liste over de mest helse- og miljøskadelige stoffene som kan opptre i vanlige forbrukerprodukter. Ftalater (DEHP) og triklosan er på denne verstinglista over farlige stoffer, mens ftalater (ikke DEHP) og sølv er på den alminnelige farlige stoffer-lista. For øvrig fremgår følgende på erdetfarlig.no om antibakterielle midler:

«Antibakterielle midler er biocider. Et biocidprodukt inneholder ett eller flere stoffer som gjør at produktet kan brukes til å forstyrre, uskadeliggjøre eller på annen måte forhindre virkninger av skadelige organismer. Mange biocidprodukter har betenkelige egenskaper med tanke på helse og miljø siden det er nettopp produktenes giftige egenskaper som gir ønsket effekt overfor de skadelige organismene.

...

Bruk av antibakterielle produkter i det daglige kan ødelegge kroppens normale bakterieflora og gjøre bakterier resistente mot desinfeksjonsmidler og antibiotika. Det kan for eksempel innebære at vanlige infeksjoner som vi i dag kan behandle med antibiotika, kan være farlige fordi antibiotikaen ikke lenger virker.»

Om nanoteknologi sier erdetfarlig.no blant annet:

«Nanoteknologi er et teknologiområde i rivende utvikling og med store ambisjoner. Ved hjelp av slik teknologi, kan vi utvikle nye egenskaper eller endre egenskapene til materialer og produkter. Det har blitt sagt at nye og stadig mer avanserte materialer er en forutsetning for å nå målet om en bærekraftig framtid. Nanoteknologi har også et stort potensial innen medisinsk behandling, som for eksempel mer målrettet behandling med cellegift.

...

Vi vet fortsatt lite om hvordan nanopartikler kan påvirke cellene og systemene i naturen. Når man endrer stoffer for å få nye og attraktive egenskaper, kan også andre, uønskede effekter dukke opp. For eksempel kan et stoff oppføre seg kjemisk helt annerledes når partiklene er på nanonivå enn når de er i normal størrelse. For eksempel kan enkelte nanopartikler lettere trenge inn i celler og biologiske systemer og skade dyr og mennesker på andre måter enn større partikler.

Det finnes millionvis av mulige nanopartikler. Derfor er det nærmest umulig å få en oversikt over alle variantene som faktisk finnes, hvilke som kan være farlige og hvilke som ikke er det.»

Nemnda legger etter dette til grunn at ftalater, triklosan, nanosølv og andre antibakterielle stoffer er produktkomponenter som kan være helseskadelige og/eller miljøforstyrrende, og som vil kunne være mulige innholdskomponenter i treningsmatter. Det følger da av produktkontrollloven § 10 første ledd bokstav a at Ruben Sparsaas har rett til informasjon om de aktuelle Airex-mattene inneholder disse stoffene/komponentene. Videre følger det

av produktkontrollen § 3 tredje ledd jf. § 1 at Klubben AS – som importør av Airex-matter – plikter å skaffe seg kunnskap om komponenter i mattene som gjør at de kan være helseskadelige eller miljøforstyrrende.

Hva gjelder nanoteknologi, er nemnda av den oppfatning av dette ikke er en egenskap eller et innhold ved et produkt. Av den grunn mener nemnda at retten til produktinformasjon etter produktkontrollen § 10 ikke omfatter generelle opplysninger om Airex-mattene inneholder nanopartikler. Et annet spørsmål er om nanoteknologi er en faktor som kan være helseskadelig eller miljøforstyrrende, jf. lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven) § 2 bokstav b. Etter nemndas oppfatning vil enhver teknologi kunne påvirke miljøet. Det vil være avhengig av hvordan teknologien benyttes og i hvilken sammenheng den benyttes. Dette er ikke noe spesielt for nanoteknologi. Det forhold at det eventuelt er benyttet nanoteknologi, vil derfor ikke være miljøinformasjon uavhengig av for eksempel hvilke stoffer som blir behandlet på atomært nivå.

Er informasjonsplikten oppfylt?

Det følger av produktkontrollen § 10 sjette ledd at miljøinformasjonsloven § 18 gjelder tilsvarende for saker etter produktkontrollen. Etter denne bestemmelsen i miljøinformasjonsloven kan den etterspurte informasjonen utleveres på den måten som anses «hensiktsmessig». Videre fremgår det at informasjonen som gis skal være «dekkende og forståelig i forhold til det informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for». Dersom en forespørsel om produktinformasjon kan besvares fyllestgjørende ved å henvise til allment tilgjengelige offentlige registre, rapporter, produktmerking eller lignende, kan informasjonssøker henvises dit.

Klubben AS har oversendt Sparsaas kopi av en testrapport for ftalatinnholdet i en Airex-skumbit utført av det tyske selskapet Bureau Veritas. Etter nemndas vurdering er dette er troverdig testrapport som inneholder tilstrekkelig dekkende og forståelig informasjon om innholdet av relevante ftalater i den testede Airex-skumbiten. Dersom skummet som var gjenstand for testen er representativt for skummet som brukes i Airex-mattene «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga», er nemnda dermed av den oppfatning at informasjonsplikten etter produktkontrollen § 10 må anses oppfylt når det gjelder ftalater. Klubben AS har imidlertid ikke opplyst om skummet i testen er det samme som brukes i Airex-mattene som Sparsaas har spesifisert, eller om Airex' matter inneholder ulike skumtyper med mulig varierende ftalatinnhold. Til dette vil nemnda bemerke at det følger av produktkontrollen § 3 tredje ledd jf. § 1 at Klubben AS i egenskap av å være importør av Airex-matter plikter å skaffe seg kunnskap om mattene inneholder ftalater som gjør at mattene kan være helseskadelige eller miljøforstyrrende. Det samme følger av REACH-regelverkets artikkel 33 som følge av at de aktuelle Airex-produktene importeres fra et land utenfor EU. Dersom Airex-mattene inneholder flere typer skum med ulikt ftalatinnhold, plikter altså Klubben AS å skaffe seg kunnskap om ftalatinnholdet i samtlige av disse skumtypene, samt på forespørsel gi informasjon om ftalatinnholdet, jf. § 10 første ledd bokstav a. Følgelig konkluderer nemnda med at Klubben AS plikter å skaffe seg tilstrekkelig kunnskap til å informere Ruben Sparsaas om skummet i den dokumenterte testrapporten er det samme som brukes i

mattene «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga». For det tilfelle at disse mattene inneholder en annen skumtype enn den skumtypen som var gjenstand for Bureu Veritas' test, plikter Klubben AS å skaffe seg kunnskap om ftalatinnholdet i mattene og gi Sparsaas dekkende og forståelig informasjon om dette.

Som dokumentasjon på ulike Airex-matters innhold av antibakterielle komponenter, har Klubben AS fremlagt en «konformitetserklæring» som blant annet viser til at noen nærmere presiserte Airex-matter «meet all the provisions of the directive 93/42/ECC (or 90/385/ECC), class 1». Airex-mattene Sparsaas har spesifisert i sitt krav – «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga» – er ikke blant mattene som nevnes i konformitetserklæringen. Etter nemndas syn er imidlertid ikke dette avgjørende, da innholdet i konformitetserklæringen – etter nemndas vurdering – uansett ikke inneholder fyllestgjørende informasjon om Airex-matters innhold av antibakterielle stoffer. Dette fordi henvisningene i konformitetserklæringen etter nemndas mening ikke i seg selv gir dekkende eller forståelig informasjon om innhold av antibakterielle stoffer/komponenter, samt at kildene det henvises til etter nemndas syn er tungt tilgjengelige for alminnelige forbrukere. Klubben AS har således ikke oppfylt sin informasjonsplikt når det gjelder innholdet av antibakterielle stoffer, herunder triklosan og nanosølv, i mattene «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga».

Vedtak

Med hjemmel i lov om produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 10 femte ledd jf. lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser (miljøinformasjonsloven) § 19 fattes følgende vedtak:

- Klubben AS plikter innen 30 dager å gi Ruben Sparsaas forståelig og dekkende informasjon om mattene «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga» inneholder triklosan, nanosølv og/eller andre antibakterielle stoffer.
- Klubben AS plikter innen 30 dager å skaffe seg kunnskap om innholdet i skummet i testrapporten er representativt for skummet Airex bruker i treningsmattene «AIREX Calyana Professional Yoga» og «AIREX Calyana Prime Yoga». Når Klubben AS har tilegnet seg slik kunnskap, plikter de å informere Ruben Sparsaas om ftalatinnholdet i disse mattene sammenlignet med skumtypen i testen.
- Klagen tas i ikke til følge hva gjelder informasjon om ftalater i skumtypen som fremgår av den fremlagte testrapporten.
- Klagen tas ikke til følge hva gjelder Airex-mattenes innhold av nanoteknologi.

Oslo, 30. mars 2016

Hans Petter Graver
Ina Lindahl Nyrud Cecilie Skarning